

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iosephi Mariae Svaresii, Episcopi Vasionensis, Praenestes
Antiqvae Libri Dvo**

Suarès, Joseph Marie

Romae, 1655

De Fortun[a]e sortibus. 14

urn:nbn:de:hbz:466:1-11894

Tacit. l. 15.

ET M. LICINIO CRASSO COSS. *Gladiatores apud oppidum Prænestinum tentata eruptione presidio militis, qui custos adesset, coerciti sunt. Iam Spartacum, & vetera mala rumoribus ferente populo, ut est nouarum rerum cupiens, pavidusque.*

De Fortunæ sortibus.

CAPVT XIV.

L. 2. de Diuin.

FELIBERRIMA vero fuit imprimis Præneste FORTVNAE sortibus, & templo, in quo edebantur oracula. Originem Cicero pandit eleganter sane, quo loco disputat contra sortes. Labet igitur eius verba hic inferere. *Videamus (inquit) clarissimarum sortium quæ tradatur inuentio. Numerium Suffucium (teu Suffetium) Prænestinatorum monumenta declarant honestum hominem, & nobilem somnijs crebris, ad extremum etiam minatibus cum iuberetur certo in loco silicem cedere, perterritum visis irridentibus suis ciuibus id agere cepisse. Itaque perfracto saxo sortes erupisse in robore insculptas priscarum litterarum notis. Is est hodie locus septus religiose propter Iouis pueri, qui lactens cum Iunone in gremio FORTVNAE sedens mammam appetens castissime colitur a matribus. Eodem tempore eo loco, ubi nunc FORTVNAE sita ades est, mel ex olea fluxisse dicunt, haruspicesque dixisse summa nobilitate illas sortes futuras; eorumque iussu ex illa olea arcam esse factam, eaq; conditas sortes, quæ hodie FORTVNAE monitu tolluntur. Quid igitur in his potest esse certi? quæ FORTVNAE monitu, pueri manu miscentur, atque ducuntur. Quomodo autem istæ posite in illo loco? quis robur illud cecidit, dolauit, inscripsit? nihil est, inquiunt, quod Deus efficere non possit. utinam sapientes Stoicos fecisset*

fecisset, ne omnia superstitiosa solitudine, & miseria crederent. Sed hoc quidem genus diuinationis vita iam communis explosit. fani pulchritudo, & vetustas Prænestinarum etiam nunc sortium retinet nomen, atque id in vulgus. Quis enim Magistratus, aut quis vir illustrior vtiur sortibus? cæteris vero in locis sortes plane refrixerunt. Quod Carneadem Clitomachus scribit dicere solitum: nusquam se fortunatiorem quam Præneste vidisse Fortunam. Quidius Prænestinam Deam vocat ideo Fortunam hi cæ versibus:

Sextus Iunonis mensis fuit, aspice Tibur

L.6.Fastor.

Et Prænestina mania sacra Dea.

Propertius earundem meminit.

L.2.Eleg.32.

Nam quid Prænests dubias, O Cynthia, sortes,

Quid petis Alæi mania Telegoni?

Tiberius Cæsar, vti Suetonius scribit, vicina Vrbi

c.63.Tiben

Oracula discere conatus est: sed maiestate Prænestarum sortium territus destitit; cum obsignatas, deuectasque Romam nõ reperisset nisi relatas rursus ad templum.

Vbi Beroaldus multa notat, & Strabonem laudat, ex eoque affirmat habuisse Præneste Fortunæ templum,

Et in c.79. nec in Aug. & in Propert. ll.

unde certa edebantur Oracula. apud eundem Suetonium

c.15.Domit.

Domitiano Cæsari Prænestina Fortuna toto imperij spatio annum nouum commendanti lætam, eandemque semper sortem dare assueta, extremo tristissimam reddidit, nec sine sanguinis mentione. Alexandro Augusto Mammææ filio fors in templo Prænestino talis extitit, cum illi Heliogabalus insidiaretur.

Lampr. in Alex.

— — — si qua fata aspera rumpas

Tu Marcellus eris.

Suprascriptum versum Propertij Beroaldus sic explicat: quid petis Prænestinum secessum, vel Tusculanum? dubias sortes vocitari addens, vt eleuando auctoritatem oraculi citius persuaderetur Cynthia man-

nen-

L. 1. c. 3.

Lib. 8.

Sat. 14.

Al. ab Alex. l. 1.
Gen. Dier. c. 14. &
ibi Tiraquell.

L. 1. Sylu.

Lib. 3.

L. 1. Ode 35. vbi
Acr. & Porphyr.
c. 57.
In Galba c. 18.

nendum in Vrbe: vel quia omnia oracula sunt perple-
xa, adeo vt fors ipsa sæpe referenda sit ad sortes, vt
facundissime scribit Cicero. certe non solum Baccha-
nalianum sacrorum morem nouum institutum, cum ad
perniciosam vefaniam iretur, sublatum refert Valerius
Maximus; sed & Lutatium, qui Punicum bellum con-
fecit, a Senatu prohibitum esse sortes Fortunæ Præ-
nestinæ audire. Auspicijs enim patrijs non alienigenis
Remp. administrari optime iudicabant. Silius ita canit.

*Hinc Tibur Catille tuum, sacrisque dicatum
Fortuna Prænestæ iugis.*

Aedes autem pulcherrima fuit, seu Templum amplif-
simum, atque vetustissimum. alludit Iuuenalis lauda-
tus his verbis, de Centronio ædificante Tiburi, & Præ-
nestæ, ac vincente, vt ipse ait,

Fortuna atque Herculis ædem.

Quo loco videtis veterem scholiasten & Britannicum
fuisse hæc enarrantes. Fuit & multa religione incly-
tum, visebaturque vt miraculum. frequens enim
erat eo concursus vndique consulentium. Ibi sub ima-
gine duarum sororum Fortunam cultam sunt qui opi-
nentur, atque abs illis fusa oracula in fortibus a Nu-
merio illic sitis. vnde Statius in Tiburtino Manlij Vo-
pisci exclamat:

*Quod ni templa darent alias Tyrinthia sortes,
Et Prænestinæ poterant migrare sorores.*

Id est Bona malaque Fortuna. Ibi Calderinus memo-
rat sortes Antiatinas, nam Antij quoque Fortunæ
templum fuit, auctore Tacito, sed Equestris. Hora-
tius hinc accinit:

O Diua gratum quæ regis Antium.

Et Suetonius in Caligula refert monuisse Antiatinas
sortes vt a Cassio caueret. Erat, & Tusculi e Suetonio
& Ferentano in oppido, atque in Algido e Liuiio; sed
& Cæ-

& Cæretum, Falerijs etiam e Plutarcho. afferiturque L. 1. Dec. 3.
in Fabio.
 illas geminas, atque simulacra earum moueri quoties
 dant responsa, vultque Martialem has intellexisse Epigr. 1. 1. 5.
 cum pangit:

Seu tua veridica dicunt responsa sorores,

Plana suburbani qua cubat vnda freti.

Quamuis ad Prænestinas retorqueat Beroaldus. Verum vnâ tantum Antij laudat Horatius, duas Macrobius. Vidimus, inquit, apud Antium Fortunarum L. 1. c. 23. Satur.
 simulacra promoueri ad responsa danda. Gemina, refert Ammianus, Fortuna, vti poetæ fingunt; quia sit alijs Lib. 27.
 prospera, alijs infauita. Senatus vterum Poppeæ commendauit Dijs, vtque Fortunarum effigies aureæ in folio Iouis Capitolini collocarentur decreuit, teste Lib. 15.
 Tacito. Fortunæ huic geminæ Templum in Exquilij locatum. Falsus Tacitus nullum Equestris Fortunæ Lib. 3.
 Templum Romæ fuisse censens, sicut erat Antij: eumque iure Lipsius arguit. Equestris enim Fortunæ ad L. 3. c. 2.
 theatrum lapideum Vitruuius meminit. quamuis alij Al. Donat. Romæ.
l. 3. c. 22.
 Tacitum excusare conentur. Falsus Raderus ad Epigrammata Martialis, laudans Strabonem lib. 1. v. cum tantum lib. v. agat de Antio; nec ibi Fortunæ, sed Διοσκύρων Templum fuisse tradat. Sorores Prænestinas potius dictas sortes, quod ex eodem saxo perfimiles eruperint simul, vti sorores eodem ventre prognatæ, sunt qui sentiant. sic sororiare dicuntur mammæ puellarum cum primum tumescunt, & fraterculare, Festo auctore e Plauto in Fribularia. sic in Syria quatuor vrbes Antiochia, Seleucia, Apamea, & Laodicea ἐλέγοντο ἀλλήλων ἀδελφαὶ διὰ τὴν ὁμόνοιαν, propter concordiam; seu quia fuerunt Σελεύκι τὸ Νικᾶτορος κτίσμα, vt Strabo testatur. Statij quidem versus id videntur L. 16. Geogr.
 innuere. Vniuersim profecto Fortuna sortes regere credebatur; quia sortes erant, quæ manu mouerentur,

E siue

siue tesserae ducerentur ex vrna & tabellæ, siue taleæ mitterentur in alueolum, siue iacerentur in fontem, modo id fortuito, & casu fieret. Sed nobis sermo est de sortibus, quas puer mittebat in vrnâ, mouebat, & ducebat. Parum tamen bello Ciuili Fortunam suis Prænestinis fauisse scribit Lucanus his versibus.

— — — — — *Vidit Fortuna colonos*

Prænestina suos vno simul ense recisos

Vnius populum pereuntem tempore mortis.

Ambigitur autem ex qua materia hæ fuerint sortes, quæue forma effingerentur. si Lipsium audiamus, sortes tabellæ, aut taleolæ, aut furculi e ligno fuere non grandes, quibus litteræ ad diuinandum insculptæ, siue notæ interdum quatuor, aut quinque verba. Eæ priuatim habitæ, eæ publice. sed quæ in publico in primis Religiosæ censebantur, & cana quadam vetustate sacræ: itaque sancte ac religiose in templis ipsis habebantur in arca reconditæ, & nisi fallor, tænijs vitisque laneis seorsum inuolutæ; hac de caussa locis Liuij, in quibus legimus, *Cære extenuatas sortes, & sortes sua sponte extenuatas*, ipse Lipsius legendum putat, *exteniatas*, nempe sponte euolutas, & exutas vittis; quasi Fortunæ ipsius manu sparsæ, atque iactæ fuissent. Eruditissimus Hieronymus Aleander iunior in Observationibus Humanis, quæ manuscriptæ in Barberina Bibliotheca seruantur, mauult retinere vocem, *extenuatas*, & *attenuatas*; legens apud Liuium: *Cære sortes extenuatas*, & iterum; *Cære, vbi sortes extenuatae erant, lecti sternium imperatum.* & alibi: *Falerijs cælum fudi visum velut magno biatu, quæque patuerit ingens lumen effulisse, sortes sua sponte extenuatas, unamq; excidisse ita scriptam: MAVORS TELVM SVVM CONCVTIT:* ex Plutarcho, apud quem hæc ita recensentur: τὸ δὲ ὑπὲρ Φαλαγγίους ἐρανὴν ῥαζῆνας δόξαντος

L. 2. Elect. c. 12.

L. 1. Dec. 3.

L. 2. Dec. 3.

In Fabio

ὁξάντος ἐκπίπτειν καὶ διασπείρειν πολλὰ γραμματῶνα,
 καὶ ταυτῶν ἐνὶ γεγραμμένον φανῆναι κατὰ λέξιν, ἄρης τὰ αὐτῶν
 ὄπλα σαλεύει. vnde colligit ingeniose ac solerter, ex-
 tenuatas sortes fuisse siue attenuatas, non cum eua-
 nescerent, vt Gutherius interpretatur, seu quod im-
 minuerentur: puta cum forent crassitudinis quadran-
 talis, apparerent eductæ ex vrna vel cista vncialis tan-
 tum: verum cum non extractæ ex vrna vel cista sua
 sponte elaberentur, & dispergerentur: & proprium
 eius rei verbum fuisse attenuari, vel extenuari: quem-
 admodum & in alijs sacris verba quædam adeo pro-
 pria censebantur, ea vt mutari temere fas non esset.
 Sane proditum a nemine reperitur num furculi illi, li-
 gneæue tabellæ, quæ ad captandas sortes ducebantur,
 in arcam denuo conijcerentur: quod si id non fieret,
 haud absurde tenuari sortes dicebantur, quarum
 scilicet numerus in dies diminueretur, donec de in-
 tegro alijs furculis a sacrorum ministris arca replere-
 tur; si vero ductæ, elapsæue sortes statim reddeban-
 tur arcæ, attenuandi verbum ideo illa in re inductum
 videtur, quia lenia vocabula, & quæ mala omina auer-
 runcarent, adhiberi in sacris solebant, κατ' εὐφημισμὸν,
 vt obseruat Seruius. Hæc Aleander, qui addit: quod
 si quem huiusmodi exempla nihil mouent, is saltem
 inficiari non poterit, complures fuisse in sacris appella-
 tiones, quarum ratio in obscuro videtur esse. atque
 ideo lectionem in tribus Liuij locis, atque in Iulio Ob-
 sequente constantem sollicitare non audet. Ennium
 tamen a Varrone laudatum, & a Turnebo atque Sca-
 ligero interpolatum sic emendat.

L. 4. de Vet. Iur.
Pontific.

In Elog. 8.

Lib. de Prodig.

Lib. 6. de L. L.

Quæ caua ceruleo septo cortina recepit.

Caua cortina dicta quod est inter terram & coelum. Ad 6. Æncid.
 ad similitudinem cortinæ Apollinis, ea a sorte, quod
 inde sortes primum extenuatæ. Lipsio Ludouicus

E 2 Cerda,

L. 2. de Orac. &
Scrib. c. 1.

Cerda, & Iulius Cæsar Bulengerus assentiuntur, si-
gneasque faciunt sortes. quamquam Bulengerus ad-
iungat tabellas, aut taleolas fuisse. Equidem eas sor-
tes non tam furculos, aut taleolas, quam tabellas po-
tius, & quasi assulas, ac breues regulas fuisse dixerim.
Nam Cicero ait fuisse cæsas & dolatas; furculi autem
simplices rami, aut ramusculi sunt detracti ab arbore,
taleolæ vero frusta ligni præcisa, & ad serendum aspe-
ra. Quod si sortes his similes damus, dolatæ, aut
exæquatæ non fuissent, & minus capaces litterarum.
Sunt igitur potius tabellæ, ac regulæ breues, & ex
materia primum lignea, vt idem tradit Cicero: sed po-
stea ex alia solidiore fuisse quis dubitet? nam cum
vsus sortium propter superstitionem percrebuisset, multi
etiam priuatim eas domi asseruabant, vt futura diui-
narent, & quid esset agendum ex suo ipsi oraculo di-
scernerent. quare vt diuturniores essent, & corruptio-
nis expertes, non modo e ligno, sed ex ære, aut alio
metallo effictæ sunt. Γραμματεία Plutarcho sortes sunt,
quo nomine non solum tabellæ lignæ, in quibus scri-
bere solebant, sed quiduis aliud scripturæ capax &
litterarum significatur; cuiusmodi sunt æra, quibus
incisæ leges, plebiscita, Senatus consulta, & alia.
Cæterum his in tabellis aliquid notatum erat, aut
sculpta vel incisa verba, quæ fere nihil ex se significa-
rent, sed ad mentem cõsulentis traducta, vel ad tem-
pus locumue accommodata prætendere aliquid vi-
debantur. Huiusmodi apud T. Liuium fors loco pro-
lato, quæ excidit circa initia Belli Punici: & illa in
templo Fortunæ Prænestinæ Alexandro Seuero e Vir-
gilio dicta, & superius allata. Erant olim apud Ful-
uium Vrsinum veteres duæ ex ære tabellæ, quæ nunc
in ditissimis Farnesianis cimelijs asseruantur, vt scri-
bit Aleander, nescio an ad huiusmodi sortes, an ad
alia

Ex Museo Illmo D. Abbatis Cassiani de Puteo

QUER PETIS. POSTEM PVS. CONSILI
QUOD ROCAS. NON. EST VVM

DE. VERO FALSA. NE. FIA NT
IVDICE FALSO

CONRIGI VIX TANDEM. QUOD T3
CVRVV. EST. FACTVM REDE T3

IVBEO EI. ET. IS. SI FECERIT
GAVDEBIT SEMPER

DE VERO FALSA. WE. FIANT T
INDICE FALSO
CORRIGI VIX TANDEN QVOD
QVAM EST FACTVM REDE
INBOER ET IN FICERIT
GAVDEBIT SEMPER

Torrentius in Suetonium numisma profert, in quo Sors inscripta inculpta que visitur; cuius en ectypon.

Lib. 5.

L. 1. c. 13. Gen.
dier. Embl. 98.
Imag. Deor. l. 3.
L. 1. aduers. Sym-
mach.
In Imag. Deor.
p. 315.
Iconolog. par. 1.

Puer fortes in urnas coniectas mouebat, sed interdum Fortunæ voce responsa dabantur. Oraculum enim erat, vt Strabo testatur: Πραίνεσος δ' ἴσιν ὄνειδος Τύχης ἰερόν ἱερῶν ἄστυον ἄστυον. Præneste est ubi Fortunæ templum insigne oracula fundens. De imagine Fortunæ, quæ Dea priscis habita, cultaque, & cæca depicta rotæque infidens cum clauo, Alexander ab Alexandro, Andreas Alciatus, Vincentius Cartarius, Verderius, Ripa, Prudentius, & in eum VVeitzius & Pausania multa referunt. Fortunæ varias effigies, & diuersa cognomina e statuis nummisq. collecta mihi exhibuit indagator acerrimus antiquitatis Claudius Menetrier, quin e tegulis atque gemmis exprompta; quæ lubentissime hic exprimi curauit.

* *
* *

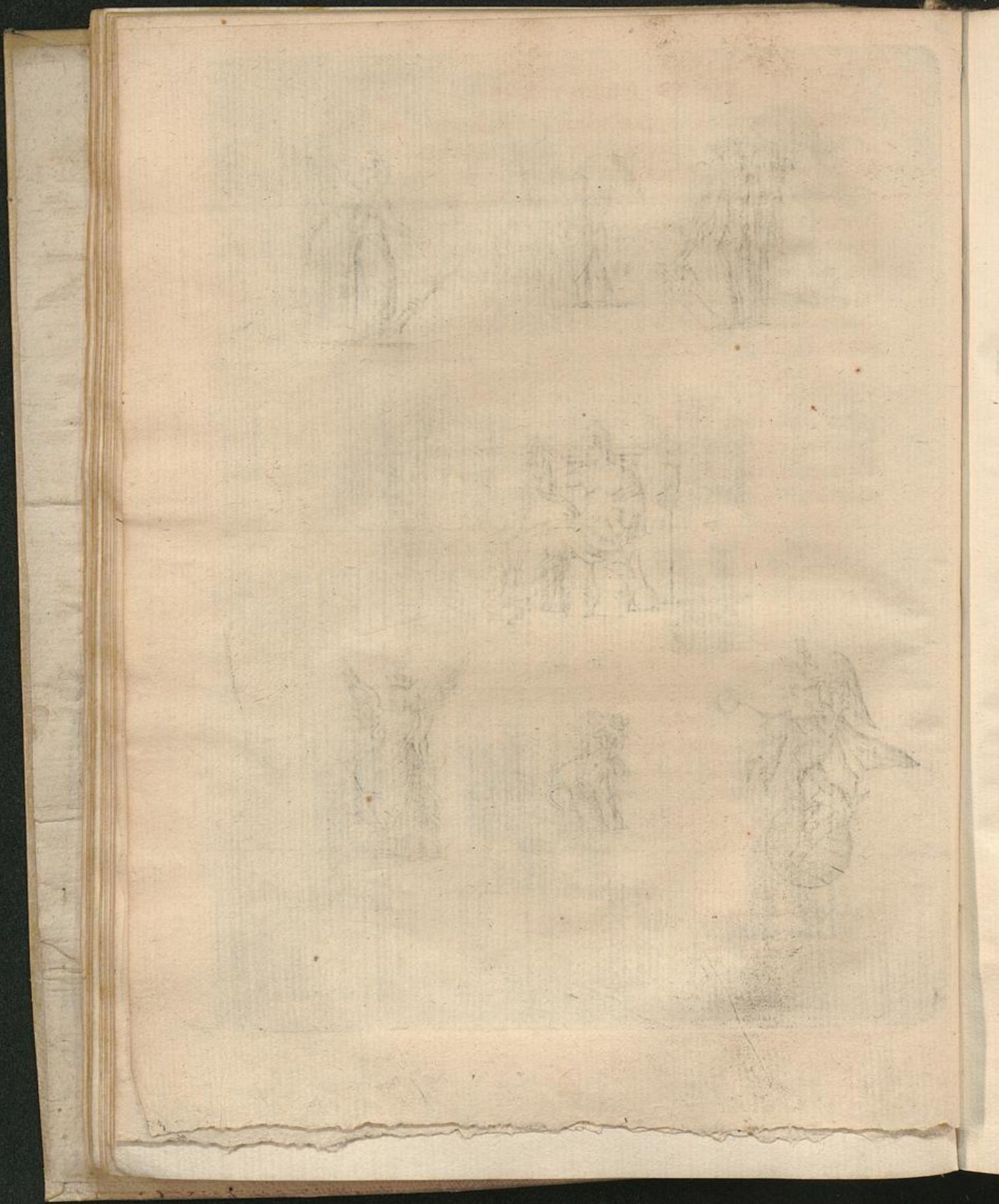
101 E 3

Ho-

Homerus Fortunam Oceani filiam in hymno ad Cere-
 rerē fecit, teste Pausania: quamuis hymnus, qui exstat L. 4. Messen.
 in Δίμντρον, tres tantum contineat versus, in quibus
 nihil de Fortuna legitur: vnde suspicor illum esse mu-
 tilatum, & μέτρον. legitur quidem hymnus inter illos,
 qui Orpheo adscribuntur, inscriptus Fortunæ. & Ce-
 bes in Πίνακι depingit illam cæcam, insanam, surdam,
 lapidi rotundo, atque volubili insistentem. Bupalus
 delubris ædificandis, & simulacris fingēdis admodum
 solers, cum Smyrnæis Fortunæ signum omnium, quos
 ipsi ex antiquitatis monumentis cognouerimus pri-
 mus estruxisset, capiti polum imposuit, altera vero
 manu Amaltheæ quod Græci appellant Cornu te-
 nentem fecit. ad hunc ille modum Fortunæ munera
 declarauit, mandauit post hunc & alia de Fortuna
 versibus Pindarus, & eam Pherepholin, quod est ac-
 si dixeris, Ciuitatum tutricem appellauit. Hæc Pau- L. 7. Achæc.
 sanias, qui alibi memorat se in Aegiræ ædicula con-
 spicatum esse Fortunæ signum Amaltheæ cornu præ
 se gerens, cui adsistit volucer Cupido. facileque sibi
 persuaderi a Pindaro, vnam esse Parcarum Fortunam;
 eamque potestate sororibus antecellere. Certe Pin-
 darus Fortunam inuocat Iouis filiam. Cæterum For- Olymp Ode 22.
 tunam pingi cum cornu pomis, ficis, aut frugibus au-
 tumnalibus pleno tradit quoque Arnobius. In num-
 mis clauus, seu gubernaculum Fortunæ manu tene-
 tur; quia res humanas ipsam regere, atque moderari
 antiquorum vulgus opinabatur. alij pilam, alij cylin-
 drum, rotam quidam supposuerunt. sunt qui medio
 in mari velificantem expresse-
 rint, vt eius leuitatem, &
 instabilitatem significarent. Eam Romani præcipue
 venerati sunt, eiusque auream statuam in cubiculis
 asseruabant Imperatores. plurima illi templa totam
 per Urbem extructa, cognomina varia imposita. At
 nos

L. 1. Retr. c. 1. & 3. nos cum Sancto Aūgustino Fortunam nullam agnos-
L. 1. c. 23. 26. q. 1. & 5. scimus, sed rerum omnes euentus ad diuinam prouidentiam reuocamus, & referimus, cuius nuru omnia vere gubernantur. vetanturq. superstitiones sortium in Concilio Venetico, quod an. CCCCLXII. in Armerica habitum, & in Synodo Agathen. & passim apud Gratianum. Si plura de sortibus requiras, adi Picum iuniorem de prænotione sortium, vbi earum genera multa enarrat, & confutat; Naudæum virum omnigenæ lectionis, & eruditionis multimodæ, qui de Prænestinis sortibus differit; Iacobum Spiegelium in hocce versus Richardi Bartholini:

L. 1. Auftriad.

————— *Prænestinaeque sorores*

Fatidicam Aeci liquerunt hospitis urbem.

L. 3. Synt. 16. hist. Deor.

Consule præterea Iulium Gyraldum, qui refert antiquum istud Epigramma, quod tum legebatur.

TV. QVAE. TARPEO. COLERIS. VICINA TONANTI
 VOTORVM. VINDEX. SEMPER. FORTVNA. MEORVM
 ACCIPE. QVAE. PIETAS. PONIT. TIBI. DONA. MERENTI
 EFFIGIEM. NOSTRI. CONSERVATVRA. PARENTIS
 QVIVS. NE. CAVEAT. MEMORANDVM. LITTERA. NOMEN
 CAESIVS. HIC. IDEMQVE. TITVS. PRIMVSQVE. VOCATVR
 QVI. LARGE. CERERIS. MESSES. FRVCTVSQVE. RENATOS
 DIGERIT. IN. PRETIVM. CVI. CONSTAT. FAMA. FIDESQVE
 ET. QVI. DIVITIAS. VINCIT. PVDOR. IRE. PER. ALTOS
 CONSVETVS. PORTVS. CVRA. STVDIOQVE. LABORIS
 LITTORA. QVI. PRAESTANT. FESSIS. TVTISSIMA. NAVTIS
 NOTVS. IN. VRBE. SACRA. NOTVS. QVOQVE. FINIBVS. ILLIS
 QVOS. VMBER. SVLCARE. SOLET. QVOS. TVSCVS. ARATOR
 QVINTIVS. HIC. ANNIS. VOTORVM. MORE. SVORVM
 CENTENAS. ADICIT. NVMERO. CRESCENTE. CORONAS
 FORTVNAE. SIMVLACRA. COLENS. ET. APOLLINIS. ARAS
 ARCANVMQVE. IOVEM. QVORVM. CONSENTIT. IN. ILLO
 MAIESTAS. LONGAE. PROMITTENS. TEMPORA. VITAE
 ACCIPE. POSTERITAS. QVOD. POST. TVA. SAECVLA. NARRES
 TAVRINVS. CHARI. IVSSVS. PIETATE. PARENTIS
 HOC. POSVIT. DONVM. QVOD. NEC. SENTENTIA. MORTIS
 VINCERE. NEC. POTERIT. FATORVM. SVMMA. POTESTAS
 SED. POPVLI. SALVO. SEMPER. RVMORE. MANEBIT

Extat

Exstat etiam num incisum Basi hoc poematum caractere perexiguo in palatio Principis Præneste; illudq; retulere Mazochius in Epigrammatis Urbis antiquæ, Boissardus Antiquitatum Romanarū parte vr. Gruterus in antiquis Inscriptionibus, Leander Albertus in Descriptione Italiæ, Reusnerus in Italia, Schottus in Itinerario Italico. Legitur etiam inter Epigrammata vetera, videturque scriptum ævo Valentiniani, aut Gratiani: necdum enim exoleuerat Fortunæ cultus, vt e Symmacho liquet. Ad illum cultum pertinent & hæ Inscriptiones Prænestæ a me ex cippis & tabulis lapideis exscriptæ, vel ab alijs antea obseruatæ.

In Hortis.

FORTVNAE. PRIMIGENIAE
MARCIVS. TELESFORVS
VOTVM. SOLVIT.

In Cæmeterio.

PIETATI
FORTVNAE. PRIMIGENIAE
VOTIS. SVSCEPTIS
SALVIS. AVGVSTIS
M. AVRELIO. ANTONINO. ET
L. AELIO. AVRELIO
FORTVNATVS. VERNA
DISP. EORVM
AVRELIA. RESTITVTA. LIB.
L. D. D. D. D. L.

F E Gru-

E Grutero.

L. DOMITIO
 AGATHEMER.
 PARIDI
 LIB. AVGVST. VI.
 CAESARIS
 ARGENTAR
 COACTORI
 L. DOMITIVS
 EPICTETVS
 ET. CVRTIA
 EVPHRANTIS
 FORTVNAE
 PRIMIGENIAE
 D. D.
 L. D. D. D.

Famofus ille Paris
 cuius Iuuenalis
 meminit.

Ex eodem.

FORTVNAE
 IOVIS. PVERI
 PRIMIGENIAE
 D. D.
 EX. SORTE. COMPOS.
 FACTVS
 NOTHVVS. RVFICANAE
 L. F. PLOTILLAE.

E Grutero.

OPI. DIVINAE. ET. FORTVNAE
 PRIMOGENIAE. SACR.
 IMP. CAESAR. HELVII
 PERTINACIS. AVGVSTI
 V. D. D.
 T. CAESIVS. T. F. HERODES.

In

In Vinea quadam sub mœnibus ad portam, qua Romam itur, Pyrrhus Ligorius Neapolitanus vidit, & excripsit anno MDXLV.

E Grutero.

VENERI. ET
FORTVNAE. PRIMIGENIAE
SACR.
L. CALVIUS. L. F. FAL.
VARIUS
AR. ET. CVPIDINES. II.
D. D.
L. D. D. D.

Ex eodem.

FORTVNAE
PRIMIGENIAE
L. RVFINVS
AEDIL. CVRVL.
V. S.

Item.

FORTVN.
PRIMIG.
L. ARLENO
ADLECTO

Item.

D. FORTVNAE. PRIMIGENIAE
C. VALERIO C. F. MEN.
DOLVTIO. MARTIANO
VI VIR. AVG. DEC.
OMNIBVS
HONORIBVS
CVRIIS. MVNERIBVS
FVNCTO
VESTRIA
SATVRNINA
PATRI
L. D. D. D.

F 2 In

In Basi in Episcopio è Grutero.

FORTVNAE . PRIMIG.
SIGNVM . AEQVI-
TATIS . NIGRINIA
AVXESIS . CVM.
FELICE . AVG . LIB . ET
SVIS . D . D . D . D .

Ibidem .

FORTVNAE
PRIMIGENIAE
TI . CLAVDIVS
THERMODON . ET
METIA . M . F .
LOCHIAS . EIVS
SIMVLACRA . DVO
SPEI
COROLETICA . D . D .

Item .

FORTVNAE
PRIMIGENIAE
Q . LOLLI . APOLLOPHANES
PATER . ET . FILIVS . ET
ALIA . ARCHELAIS
VOTO . SVSCEPTO . L . S .

Mazochius p. 93. Romæ collocat in regione Parionis
in S. Agnete, fortassis illuc aduectum Præneste.

Et

FORTVNAE . PRIMIGENIAE
SIGNVM . LIBERI . PATRIS
PANTHEI . CVM . SVIS . PAREGIS
ET . CVPIDINE . II . CVM . SVIS . LVCNVCHIS
ET . LVCERNA . LARVM
M . POPILIVS . M . F . TROPHIMVS . CVM
POPILIA . CHRESTE . LIB . ET . ATILIO . FILIO .

In

al : 3

In latere huius Inscriptionis

DEDICATVM . IV . ID . AVG .
IMP . COMMODO . II .
ET . AVRELIO . VER .
II . COS .

Et

FORTVNAE
PRIMIGENIAE
VOTO . SVSCEPTO
VALERIA
TRYPHOSA
L . D . D . D . D .

E Grutero ante Urbem Praenestæ ad facellum; quod ^{p. 170.}
est prope Castellum aquarum.

FORTVNAE . SANCTAE
ATINIA . TYRANNIS
SEMINARIA . A . PORTA
TRIVMPHALE
TERENTIVS . FORTVNATVS
VIR . CLARISSIMVS
CVI . GRATIAS . MAXIMAS
SEMPER . EGI
CVM
TERENTIA . FAVSTINA
FILIA
DONVM . DEDIT
L . D . D . D . D .

Hanc Inscriptionem retulerunt Panuinius in Roma,
& ex illo Bosius in Roma subterranea .

Ex

46 PRÆNESTES ANTIQVÆ

Ex Grutero p. c. lxxvi. in ara marmorea.

IOVI. O. M. ET

FORTVNAE. PRIMIG.

V. S. A. L.

L. PRIMIGENIVS

CVM

FIL. TORQVATO

D. D.

Et in S. Hieronymi.

FORTVNAE. SANCTAE

ATINIA. TVDANINA.

Et in Basi ad Ecclesiam Cathedralē.

C. APPVLEIO. DIOCLI. AGITATORI

PRIMAE. FACTIONIS. RVSSATAE

NATIONE. HISPANO

FORTVNAE. PRIMIGENIAE

D. D.

C. APPVLEIVS. NYMPHIDIANVS

ET. NYMPHIDIA. FILII.

Ex columella in Burgo Gruterus hanc refert p. 57.

L. ANTISTIVS

C. F. AEMIL. VETVS

AVGVR.

FORTVNAE. PRIMIG.

EX. VOTO. SVSCEPTO

Et in Hortis.

FORTVNAE. PRIMIGENIAE

IOVI. PVERO

EX. TESTAMENTO

TREBONIAE

SYMPHERVSAE

ANNIVS. HERMA

HERES

L. D. D. D.

Paſ-

Passimque in fragmentis lapidum FORTVNAE PRIMIGENIAE vota perfoluta leguntur. M. Claudio Marcello, & C. Sulpitio Gallo Coff. siue anno Urbis conditæ DLXXXVII. Rex Bithyniæ Romam venit cum filio Nicomede, a Senatu petijt inter alia, vt votum sibi soluere Romæ in Capitolio decem maiores hostias, & Præneste vnâ Fortunæ liceret; & vota pro victoria Populi Romani de Perseo Rege Macedoniae esse. vt victimæ, aliaque quæ ad sacrificium pertinerent, seu Romæ, seu Præneste immolare vellet, Regi ex publico, sicut Magistratibus Romanis præberentur decretum fuit; vt T. Liuius tradit. For-^{L. 45. c. 44.} tunæ templum a Sylla positum vult Nic. Reusnerus^{Ital. l. 2. c. 58.} sumptu maximo, in quo simulacrum eius fidelissime inauratum fuisse Plinius scribit: a cuius operis præstantia inaurationes, siue bractæ crassissimæ dictæ sunt. Plinij verba hæc sunt: *Nec aliud (auro) laxius*^{L. 33. Hist. Nat. c. 3.} *dilatatur, aut numerosius diuiditur: utpote cuius uncia in septuagenas, & quinquagenas, pluresque bractæ quaternum utroque digitorum spargantur. Crassissima ex his Prænestina vocantur: etiamnum retinentes nomen, Fortunæ inaurato ibi fidelissime simulacro. hinc fortasse bractæata Felicitas dicta est.*

De Fortunæ Templo.

CAPVT XV.

ETVSTIVS Prænestinae Fortunæ Templum ipso Sylla fuisse certissimum est, & constat clarissime. *Lithostrota quidem captiuere iam sub Sylla (teste Plinio) paruulis*^{L. 36. c. 25.} *certe crustis, exstat hodieque (ait) quod in Fortunæ delubro Præneste fecit. Sed & huius nostris temporibus*
pars